

**«ԲԱՌԱԽԱՂԻ» ԱՌԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԱՆԳԼԱԼԵԶՈՒԻ ԼՐԱԳՐԱՅԻՆ
ՏԵՔՍՏԵՐՈՒՄ ՈՐՊԵՍ ԱՐՏԱՀԱՅՏՉԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄ
ԼԻԼԻԹ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ**

Վ.Բրյուսովի անվ. պետական համալսարան

Բ. գ. թ., դոցենտ

lilit-abrahamyan9@rambler.ru

ՇԱՐՄԱՂ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ

Վ.Բրյուսովի անվ. պետական համալսարան

Բ. գ. թ., դոցենտ

abrahamyansharmagh@yandex.com

DOI: 10.57236/1829-0183-2024.1(30)-66

Համառոտագիր

Սույն հոդվածում մանրամասն քննության են վ տարատեսակը՝ *բառակապակը* (բառ), որը կիրառվում է որպես բառերի երկիմաստության միջոցով հումորային ազդեցություն ստեղծելու նպատակային միջոց: Հոդվածի նպատակն է հանգամանալից վերլուծության ենթարկել բառախաղ պարունակող անգլալեզու լրագրային տեքստերն ու խորագրերը, անդրադառնալ բառախաղերով հարուստ կատակների մեկնաբանմանը: Խնդիրներն են՝ 1. վերլուծել «բառախաղ» լեզվաոճական եզրույթի տարաբնույթ սահմանումները, 2. քննության առնել հումորային ազդեցությամբ <զինված> բառախաղի կիրառումը լրագրային դաշտում, 3. մեկնաբանել բառախաղերի դասդասումը, 4. վերլուծել բառակատակի զանազան տարատեսակները: Օրինակների ընտրության սկզբունքը մեղմ հումոր արտահայտելու հանգամանքով է պայմանավորված: Գործնական մասի օրինակներն էլեկտրոնային տարբերակով ներկայացված հսկայաթիվ խորագրերից են: Այսպիսով, լրագրային ոճին բնորոշ բառախաղերը լայնորեն կիրառվում են լրագրային հոդվածներում խորիմաստություն կամ հումորային երանգավորում հաղորդելով գրվածքին:

Բանալի բառեր և բառակապակցություններ՝ հրապարակախոսական ոճ, մշակութային գիտելիք, լեզվաոճական եզրույթ, ճանաչողական լեզվաբանություն, նույնահունչ բառեր, հավելիմաստի վերծանում, բաղադրյալ բառակատակ:

**THE "WORD PLAY" IN ENGLISH NEWSPAPER TEXTS
AS A MANIFESTATION OF EXPRESSIVENESS**

LILIT ABRAHAMYAN

V.Bryusov State University

Ph.D, Associate professor

lilit-abrahamyan9@rambler.ru

SHARMAGH ABRAHAMYAN

V.Bryusov State University

Ph.D, Associate professor

abrahamyansharmagh@yandex.com

Abstract

The key objective of the current article is to analyze “wordplay” types which are linguopragmatic, semantic and semiotic phenomena. To teach foreign languages, namely, English efficiently, it is advisable to analyze newspaper texts, which involve the use of a great number of wordplay examples which will contribute to their thorough understanding, as well as to the development of students’ language skills. Moreover, their careful study may broaden students’ horizons. It should be mentioned that there is a remarkable contrast between the terms “wordplay” and “pun”. Remarkably, people’s mentality plays a pivotal role in the use of puns. It is worth mentioning that puns, which create humorous effect in the newspaper text or an advertisement, make them wonderfully expressive and impressive.

Key words and phrases: publicistic style, cultural knowledge, linguostylistic term, cognitive linguistics, homophones, a compound pun.

**“ИГРЫ СЛОВ” В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ГАЗЕТНЫХ ТЕКСТАХ
КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ**

ЛИЛИТ АБРАМЯН

Государственный университет имени В.Брюсова

К.ф.н., доцент

lilit-abrahamyan9@rambler.ru

ШАРМАХ АБРАМЯН

Государственный университет имени В.Брюсова

К.ф.н., доцент

abrahamyansharmagh@yandex.com

Аннотация

Основной целью данной статьи является анализ видов “игры слов,” которые представляют собой лингвопрагматические, семантические и семиотические феномены.

Для эффективного обучения иностранным языкам, в частности английскому, следует подробно анализировать газетные тексты, содержащие большое количество примеров игры слов, что будет способствовать их полному, глубокому пониманию, а также развитию определенных языковых навыков. Более того, изучение игры слов расширяет кругозор студентов. Следует отметить, что существует значительное различие между терминами “игра слов” и “каламбур.” Примечательно, что менталитет людей играет ключевую роль в использовании каламбуров. Стоит отметить, что каламбуры, создающие юмористический эффект в газетном тексте или рекламе, делают их необычайно выразительными и впечатляющими.

Ключевые слова и словосочетания: публицистический стиль, культурологические знания, лингвостилистический термин, когнитивная лингвистика, омофоны, сложный каламбур.

Թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ «բառախաղի» կիրառումը լայն տարածում ունի անգլերեն հրապարակախոսության մեջ, հոդվածագիրների նպատակ է մշակութային, տնտեսական, հասարակական-քաղաքական իրադարձությունների հանդեպ դիրքորոշումը համառոտակի, արտակա կամ ներակա միջոցներով արտահայտելը, արդյունքում՝ ընթերցողի գերխնդիրն է հասկանալ տեղեկատվության խտացման միջոցով լսարանին փոխանցվող բազմաշերտ և բազմաբովանդակ տեղեկությունը:

Հատկանշական է այն փաստը, որ լրագրության մեջ բառախաղի տարածման գաղափարամիտության մասին նշել է Վ. Կոստոմարովը 1970-ական թթ. հրատարակված մենագրության մեջ. «Արտահայտչականություն փրնտրող լրագրողը ցանկանում է ստեղծել տարիմաստություն, բառերի խաղ» [4, էջ 153]: Իսկ 20-րդ դ. վերջում ակնհայտորեն հաղթանակեց լրագրային լեզվի կառուցվածքային սկզբունքը, լրագրային լեզվի բաղկացուցիչ մաս էր արտահայտչականությունը, և բազում կենտրոնական լրագրերի լեզուն ազատվեց «լճացման տարիներին վերջինիս շղթայող» ստանդարտից [7, էջ 5]:

Լրագրային լեզվում բառախաղի միջոցով իմաստի արտահայտման և ընկալման հնարավորությունը հաղորդակցվողների գրապատմական, առասպելաբանական և մշակութային գիտելիքներով է պայմանավորված [3]:

Հետազոտության արդիականությունը. հոդվածագիրների ուշադրության կենտրոնում են լրագրային հոդվածներում հաճախակի կիրառվող

լեզվական նորմերից և կանոններից թույլ տրվող շեղմամբ զուգակցվող բառախաղեր՝ լրագրային հոդվածներին հուզարտահայտչական, գնահատողական և հավելիմաստային նրբերանգ հաղորդելու, ընթերցողի ուշադրությունը գրավելու նպատակով:

Հոդվածի գիտական նորույթը. ընդգրկումն հետազոտությամբ վերլուծում ենք «բառախաղ» (wordplay) եզրույթի կիրառման իմաստային և գործաբանական յուրահատկությունները, վերհանում բառակատակի (սոս) տարատեսակները, բառախաղ կերտող խաղային միավորի ենթադրած «նշանակության նշանակությունների» գաղափարը, դիտարկում դրանք բառախաղի իմաստի սերման գործընթացի վրա, քանի որ ճանաչողական լեզվաբանության դիտանկյունից «բառախաղը» *նշանակերպում է:*

Տեսական նշանակությունն այն է, որ բառախաղերի բովանդակությանը և դասակարգմանն առնչվող հարցադրումներն ու հիմնավորումները կարող են հետագա տեսական նոր հարցադրումների նյութ ծառայել լեզվաոճաբանության, իմաստաբանության և գործաբանության համար:

Նշյալ ուսումնասիրության **գործնական արժեքն** այն է, որ հետազոտության արդյունքները կարող են կիրառվել հիշյալ բնագավառներին վերաբերող դասընթացների և սեմինարների ժամանակ: Այդ նպատակով կիրառվել են նկարագրական, զուգադրական և իմաստաբանական վերլուծության մեթոդները:

Հետազոտության մեթոդաբանական հիմքն են արդի լեզվաբանների տեսական աշխատությունները: Բառախաղերի դասակարգումը լեզվի կառուցվածքային մակարդակի տեսանկյունից: Այսպես, Օ. Կոնովալովան տալիս է բառախաղերի հետևյալ տեսակները. 1. ուղղագրական մակարդակի՝ սկզբնատառային հապավումներ, բառաշրջում, ժամանակագրություն, 2. հնչյունական մակարդակի՝ մալապրոպիզմ, սփյուներիզմ, նույնահունչ բառեր, մոնդիգրին, 3. ձևաբանական մակարդակի՝ բաղարկություններ, 4. բառիմաստային մակարդակի [5]:

ա) Ակրոնիմը (acronym) որպես մեկ բառ արտասանվող սկզբնատառային հապավում է. UNESCO, NATO:

բ) Բառամիջյան տառերի տեղափոխությամբ կամ վերադասավորմամբ ստեղծվում է *բառաշրջում - անագրամ* (anagram). օրինակ՝ integral բառի տառերը վերադասավորելով՝ ստանում ենք triangle բառը [20]: Մեկ այլ հայտնի օրինակ է "I am a weakish spellar" բառաշրջումը, որը "William Shakespeare" բառաշրջման արդյունքն է:

գ) Ժամանակագրությունն արտահայտություն է, որի բաղկացուցիչ տառերը նաև թվեր են մատնանշում, ինչպես՝ «My Day Closed Is In Immortality», որում յուրաքանչյուր բառի սկզբնատառը որոշակի թվային հաջորդականության է համապատասխանում՝ MDCIII = 1603 [27].

ա) Մալապրոպիզմ՝ բառի («սխալ») կիրառումը մեկ այլ բառի փոխարեն. օրինակ՝ Շեքսպիրի "Much Ado About Nothing" ստեղծագործության մեջ. Eg. «Our watch, sir, have indeed comprehended two auspicious persons». այստեղ comprehended բառը կիրառվել է apprehended բառի փոխարեն՝ նախադասությանը հումորային երանգ հաղորդելու նպատակով [19]: Այլ օրինակ՝ «Texas has a lot of electrical votes». այստեղ էլ «electrical votes»- կիրառվել է «electoral votes»-ի:

բ) Սփուներիզմի դեպքում բառերի սկզբնատառերը, երբեմն նաև ամբողջական վանկերը կամ բառերը փոխում են իրենց տեղը: Օրինակ՝ «Sons of toil» սփուներիզմը կիրառվում է «tons of soil»-ի փոխարեն՝ t և s դիրքի փոխարինում s և t դիրքով: Այլ օրինակ՝ wrong load-ը կիրառված է «long road»-ի փոխարեն, միջոցառում «a well-boiled icicle»-ը կիրառված է՝ փոխարինելու «a well-oiled bicycle»ին:

Սփուներիզմներ մշտապես կիրառվում են խոսքում՝ երկու բառերի որոշ տառերի տեղափոխումով. «A slight of fairs»-ը կիրառվում են «flight of stairs»-ի փոխարեն: «Time heals all wounds» ասացվածքի փոխարեն Ջոն Լենոնը հնարել է «Time wounds all heels» տարբերակը (Nichol, 2014a).

գ) Միևնույն կամ նման արտասանությամբ, սակայն թե՛ իմաստով և թե՛ ուղղագրությամբ տարբերվող բառերի խաղի վրա հիմնված հնչյունական համանունները կամ նույնահունչ բառերը ևս նման բառախաղերի շարքն են դասվում. օրինակ՝ knight-night, write-rite, alm-arm համահունչ բառերով՝ կարող ենք բառախաղի օրինակներ ստեղծել տարբեր համատեքստերում:

դ) Մոնդիգրինի (mondegreen) դեպքում երգի բառերը սխալ լսելու և ընկալելու պատճառով այլ բառերով են ներկայացնում .օրինակ՝ «laid him on the green» լսվում է «Lady Mondegreen». Նույնպիսի օրինակ է Ջիմի Հենդրիքսի «Purple Haze» երգում «Excuse me while I kiss this guy» հնչող, սակայն որոշ ունկնդիրների կողմից «Excuse me while I kiss the sky» լսվող նախադասությունը [15].

3. Ձևաբանական մակարդակի բառախաղերը բաղարկությունների (portmanteau words) բազում օրինակներ են ներառում: Բաղարկությունները կազմված են լինում նոր նշանակությամբ օժտված բարդ բառերի, բառակազմական մասնիկների կիրառմամբ, այլ կերպ ասած՝ բաղարկությունը ստեղծվում է բառի մեկ հատվածն ու իմաստը մեկ այլ բառի և վերջինիս իմաստի հետ համակցելու միջոցով:

Օրինակ՝ աստղային զույգերի դեպքում «Brangelina»-ի մեջ համակցված են Brad և Angelina անձնանունների նման հատվածները (<https://www.oxford-royale.com/articles/english-puns-wordplay/>): Այլ օրինակ՝ *Բեն Աֆլեքի* և *Ջենիֆեր Լոպեսի* անուններից միահյուսված «Բենիֆեր» բաղարկությունը:

Լայն տարածում ունեն օրինակ՝ plumptuous - plump («փարթամ, շքեղ») և sumptuous, brunch - breakfast և lunch, smog - smoke և fog բառերից ստեղծված բաղարկությունները:՝

4. Բառիմաստային մակարդակի բառախաղերը ներառում են միևնույն ուղղագրությամբ, սակայն տարբեր իմաստներով և արտասանությամբ բառերից կազմված նույնագիր կամ համագիր բառերը (homographs). lead ['li d] - lead [led], wind [wɪnd] - wind [wʌnd], tear [tiə] - tear [teə]

Բառագույգի հնչողության (կամ ուղղագրության) և իմաստի հակադրման վրա հիմնված, նշանագիտության շրջանակներում Լ. Ելմսլևի առանձնացրած նշանի *արտահայտության պլանի*՝ նշանակիչի և *բովանդակության պլանի*՝ նշանակյալի համընկմանը հակասող բառախաղը նպատակ ունի հումորային երանգ հաղորդելու տեքստային հատվածին՝ հարստացնելով վերջինիս իմաստը:

Իմաստային երկու տարբեր միավորներ «խաղարկելով»>՝ բառախաղ կիրառող գրողը կամ բառախաղով հաղորդակցվող անձը նպատակ է

հետապնդում ընթերցողին կամ խոսակցին ևս ներգրավել խաղի մեջ: Արդյունքում՝ բառախաղն ընկալում են որպես հումորային ստեղծագործության անհրաժեշտ տարր [9]:

Բառախաղի (wordplay) տեսակ է բառերի երկիմաստության շնորհիվ հումորային ազդեցություն գործող *բառակատարկը* (pun), որը ստեղծվում է միանման հնչող, սակայն երկու և ավելի իմաստներ ունեցող բառի կամ բառերի կիրառմամբ: Բառակատարկում լայնորեն կիրառվում են **նույնահունչ բառեր** (homophones), հմմտ. *trusty* («վստահելի, հավատարիմ անձնավորություն») և *trustee* («խնամատար, հավատարմատար, վստահյալ անձ») (<http://www.cliffsnotes.com/literature/i/invisible-man/critical-essays/wordplay-in-invisible-man>):

Ուշագրավ է այն, որ ժամանակակից լեզվաբանության մեջ «բառախաղի» կերտմանը նպաստում են լրագրային հոդվածներում և գովազդային տեքստերում հաճախակի կիրառվող *լեզվական արտահայտչամիջոցները*:

Բառախաղերը լայնորեն կիրառվում են *լրագրային հոդվածներում*, նպաստում տեքստի խորքային, համապարփակ ըմբռնմանը: Բառախաղով խորագիրն անմիջապես աչք է զարնում, ուստի ընթերցողն առանձնակի հետաքրքրությամբ է նայում լրագրային հոդվածը, մտորում տեղեկության բովանդակության շուրջ: Օրինակ՝ 20-Year Friendship Ends at Altar. (<https://www.ling.upenn.edu/~beatrice/humor/headlines.html>). Նախադասության բուն իմաստը տվյալ դեպքում այնքան էլ էական չէ, այլ ուշադրության առանցքում են հետևյալ միտումները՝ շարժել ընթերցողի հետաքրքրությունը, խորհելու տեղիք տալ, հումորային ազդեցություն ստեղծել: *Stolen painting found by tree*. [14]. Նույն համատեքստում միևնույն բառը կամ բառակապակցությունը կարելի է ընկալել և մեկնաբանել թե՛ առաջնային և թե՛ երկրորդական իմաստով: *2 sisters reunited after 18 years at checkout counter*. (http://www.fun-with-words.com/ambiguous_headlines.html) և այլն. համապատասխան բառային միավորների կիրառումը երկիմաստության է հանգեցրել նշյալ լրագրային վերնագրերում:

Ուշագրավ է այն փաստը, որ բառակատարկը նմանահունչ բառերի կիրառմամբ ստեղծված, երկու և ավելի իմաստներ ենթադրող բառախաղ է՝

միտված հումորային կամ ճարտասանական ազդեցություն գործելուն: Բառախաղերի կիրառությունը և իմաստը հատուկ են լեզուներին: Բառախաղերը նաև անեկդոտներում հանդես եկող կառույցներ են (<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>). «A happy life depends on a liver» օրինակում liver բառի կիրառումը երկիմաստություն է առաջ բերում: Այդ բառը կարող ենք ընկալել և՛ «լյարդ», և՛ «ապրող, (երջանիկ) կյանք վարող մարդ» իմաստներով (http://www.myenglishpages.com/site_php_files/writing-puns.php):

Նմանատիպ օրինակները միևնույն համատեքստում երկու համատեքստի առկայության մասին են վկայում: Ընդ որում, նույն բառը յուրաքանչյուր համատեքստում միանգամայն այլ նշանակություն է <ձեռք բերում>: Հարկ է նշել, որ բառախաղ կիրառելով՝ հեղինակը մեկ համատեքստում սերում է երկու և ավելի նշանակություն: Ընթերցողն իր հերթին փորձում է ընկալել և մեկնաբանել բառախաղ ստեղծող միավորի հնարավոր նշանակությունները: Ուստի տեղին է անդրադառնալ նշանակերտմանը՝ նշանակությունը սերելու և մեկնաբանելու գործընթացին:

Ճանաչողական լեզվաբանության մեջ «լեզվական խաղը» դիտարկվում է իբրև նշանակերտում (սեմիոզիս)՝ տեքստի և նրա լեզվական, ճանաչողական, հոգեբանական նախադրյալների սերում և ընկալում [4]:

Ստորև նշված բառախաղում կիրառվում է համանուններից միայն մեկը, սակայն հարկավոր է հասկանալ նաև մյուսի ներակա առկայությունը.

1. Santa's helpers are known as subordinate Clauses. (<https://elc.edu/playing-with-words-understanding-puns-and-jokes/>). այս նախադասության մեջ նկատի են առնվում Սանտային օգնող Սանտա Կլաուսները: Մեկ այլ ընթերցող “subordinate clauses” այն կարող է թարգմանել (գլխավոր նախադասությանը լրացնող) «ստորադասական նախադասություններ» իմաստով: Նշված բառախաղով հեղինակի նպատակն է իմաստային 2 տարբեր միավորների խաղարկմամբ ընթերցողին ներգրավել «խաղի» մեջ, այն է՝ նույն համատեքստում նույն բառի հնարավոր իմաստները վերծանելու խաղի մեջ:

2. The two pianists had a good marriage. They always were in a chord. (<https://studylib.net/doc/25584112/literary-analysis-and-poetic-devices>). Այստեղ «were in a chord»-ում խոսքը վերաբերում է ներդաշնակ ապրելուն, մինչդեռ

հաշվի առնելով այն փաստը, որ դաշնակահարների ամուսնությունն է քննարկվում, տվյալ համատեքստում խնդրո առարկա “chord” բառային միավորն ընթերցողը կարող է ընկալել նաև բառացիորեն՝ որպես «ակորդ»՝ ըստ այնմ, որ նույն մասնագիտության տեր դաշնակահարները նույն հետաքրքրություններն ունեն, հետևապես՝ լավ էին հասկանում միմյանց, լավ հարաբերությունների մեջ էին, երջանիկ:

Հայտնի փաստ է, որ բառախաղի կիրառմամբ նույն համատեքստում մեկ նշանակչին համապատասխանում են 2 նշանակյալ: Այլ կերպ ասած՝ միևնույն համատեքստում տեղի է ունենում նշանակյալների կրկնապատկում:

3. The grammarian was very logical. He had a lot of comma sense. (<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>): Տրամաբանական դատողությամբ օժտված քերականագետի մասին խոսելիս ենթադրելի է, որ երկրորդ նախադասության մեջ ակնարկվում է նրա առողջ բանականության առկայությունը, երբ ունկնդիրն ընկալում է «comma sense» հատվածը՝ որպես «common sense». Միաժամանակ հասկանալի է, որ քերականության մասին խոսելիս comma բառը կարելի է թարգմանել «ստորակետ» իմաստով, որը վկայում է նախադասության նման հատվածները ստորակետերով անջատելու փայլուն ունակության մասին:

Դիտարկենք մեկ այլ օրինակ, որում ընթերցողի կամ ունկնդրի ընկալունակության շրջանակներում «բախվում» են մեկից ավելի նշանակություններ, որոնք սրամտություն և հումորային երանգ են հաղորդում խոսքին:

1. Where do you find giant snails? On the ends of giants' fingers [23]: Այս օրինակն արտաբերելիս «giant snails» («հսկայական խխունջներ») բառակապակցությունն ընկալվել է որպես «giant's nails» («հսկայի եղունգներ»):

2. With her marriage, she got a new name and a dress (<https://www.funny-jokes.com/wedding-jokes.htm>). այս օրինակում երկիմաստություն է առաջացնում «a dress» հատվածը, որը կարող է ընկալվել որպես՝ 1. հարսանեկան զգեստ և 2. հասցե (address), որը, բնականաբար, միանգամայն տրամաբանական է ամուսնությանն առնչվող նշյալ համատեքստում:

Ստորև բերվող բառախաղի օրինակում գրողը համատեքստ է ներմուծում two-tired բառը, որը «հուշում» է 2 նշանակության մասին, որի հետևանքով նույն տեքստում երևան է գալիս երկու ենթատեքստ, որոնցից

յուրաքանչյուրում նույն բառն ունի միանգամայն այլ նշանակություն: Հետևապես, զարմանալի չէ, որ ընթերցողն ուշադրությունը բևեռում է բառի թե՛ հիմնական և թե՛ հավելյալ իմաստի վրա:

3. A bicycle can't stand on its own because it is two-tired (<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>) նախադասության մեջ երկիմաստության աղբյուր է «երկանիվ» իմաստը կրող two-tired բառը, որը կարող է ընկալվել նաև «խիստ հոգնած» (too tired) իմաստով:

Դիտարկենք շվեյցարացի անալիտիկ հոգեբանության հիմնադիր Կ.Գ. Յունգի և ավստրիացի հոգեվերլուծաբան Զ. Ֆրոյդի անունների շուրջ կառուցված հնչյունական մակարդակի բառախաղի՝ մալապրոպիզմի օրինակը. «they were yung and easily freudened», որը Զ. Ջոյսը ենթադրաբար կիրառել է «they were young and easily frightened» տարբերակի փոխարեն: Փաստորեն, այս բառախաղի միավորներ են Յունգի և Ֆրոյդի անունները (<https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/33233>):

4. Բառախաղի մեկ այլ հետաքրիր օրինակ է ստեղծվում նախորդ օրվա նախաճաշը քննարկելիս հավկիթի շուրջ ծավալված խոսակցությունը. «were they eggstraordinary?» հարցադրումը հնչում է «were they extraordinary?» հարցադրման փոխարեն: Զրուցողներից մեկը սրամտորեն հարցնում է՝ արդյոք հավկիթով պատրաստված ինչ-որ արտառոց նախաճաշ է կերել (<https://thefluentlife.com/content/pun-figure-speech-examples-meaning/>). Նշենք, որ այդ օրինակում ընկալելի extraordinary բառի ակնարկումը հանգեցնում է հնչյունական մակարդակի բառախաղի՝ մալապրոպիզմի կիրառման:

5. "Reading while sunbathing makes you well red" (<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>) օրինակում վերջին բառը կարող է ընկալվել և՛ «շատ կարդացած, կրթված» (read) իմաստով, և՛ արևի ճառագայթների ներքո ընթերցելու հետևանքով «արևահարված, արևի ճառագայթներից շիկնած» իմաստով. հնչյունական մակարդակի բառախաղում գրողն ակնհայտորեն նկատի է ունեցել red և read մասնակի համանունները:

Անդրադառնանք հումորային ազդեցություն ստեղծող բառախաղերին հետևյալ օրինակներում:

1. Do you know why it's easy for a hunter to find a leopard? Because a leopard is always spotted.

2. Ինչպես վերը բերված օրինակի վերլուծությունն է ցույց տալիս, հոդվածագիրը դիմել է բառախաղի՝ որպես տեղեկատվության խտացման միջոց. spotted բառը իմաստային երկակիություն է ստեղծում համատեքստում, այսինքն՝ երկակի նշանակությամբ spotted բառը մի դեպքում կարելի է ընկալել և թարգմանել «նշմարվել, նկատվել», մյուս դեպքում՝ «բծավոր ընծառյուծ» իմաստով:

3. A small boy swallowed some coins and was taken to a hospital. When his grandmother telephoned to ask how he was, a nurse said, 'No change yet.' (<http://fos.iloveindia.com/pun-examples.html>). այս դեպքում էլ ուշադրության կենտրոնում է բառախաղ առաջ բերող բազմիմաստ change՝ բառը, որը նշանակում է և՛ «փոփոխություն», և՛ «մանր դրամ», եթե ուշադրություն դարձնենք coin «մետաղադրամ» բառի հետ նշյալ բառի ունեցած զուգորդությանը: Բնականաբար, տվյալ համատեքստին համապատասխան է change՝ բառի թարգմանությունն առաջին՝ «փոփոխություն» իմաստով: Առկա է բացարձակ համանունություն, երբ գրողը խաղի «թիրախ» է դարձրել միևնույն խոսքի մասին պատկանող տարիմաստ, սակայն գրությամբ և արտասանությամբ համընկնող chang «փոփոխություն» և change «մանրադրամ» գոյականները:

Դիտարկենք սրամիտ, հակիրճ բառախաղի հետևյալ օրինակը. An elephant's opinion carries a lot of weight. (<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>): Weight բառ մուտք է գործել միաժամանակ երկու համատեքստ՝ նույն նշանակչի դեպքում հանգեցնելով նշանակյալների «կրկնապատկման»: Ուստի, կարևորելով նշանակության ընկալումը համատեքստում, հարկավոր է հաշվի առնել սույն բառախաղում ներառված բառային միավորի հնարավոր նշանակությունները, որոնք փաստում են, որ weight՝ բառը կիրառվել է նշանակելու՝ 1. «կշիռ՝ բովանդակալից լինելու և կարևորության» իմաստով, 2. «կշիռ՝ ծանրության, քաշի» իմաստով:

Մեկ այլ օրինակ. After the birth of your first child, your role in life will become apparent. (<https://pun.me/puns/funny/>): Apparent բառախաղային միավորի մեկ-

տեղած նշանակությունների վերլուծությունը թույլ է տալիս նույն նախադասությունն ընկալել տարբեր կերպ: Խորամուխ լինելով սույն նախադասության ենթատեքստի մեջ՝ ընթերցողը այդ նախադասությունը կարող է թարգմանել երկու ձևով՝ 1. առաջին երեխայի ծնվելուց հետո կյանքում ձեր դերն ակնհայտ (apparent) կդառնա, 2. առաջին երեխայի ծնվելուց հետո դուք ծնող (a parent) կդառնաք:

Այսպիսով, վերը շարադրված բառախաղերի տարբեր օրինակների քննությունը հիշեցնում է Լայոնգի և Կրոնգաուզի «նշանակության նշանակությունների» գաղափարն այն մասին, որ միևնույն համատեքստում հնարավոր է ավելի քան մեկ նշանակալի միաժամանակյա առկայությունը: Բացառիկ երևույթ ստեղծելու նպատակով բառախաղի կիրառման արդյունքում երկու նշանակալները մեկ նշանակիչում մեկտեղող խաղային բազմաբնույթ միավոր է ստեղծվում:

Փաստորեն, բառախաղը դիտարկվում է տեքստի լեզվաբանության տեսանկյունից՝ բառախաղի իմաստը և բառախաղ պարունակող տեքստի փոխհարաբերությունը պարզաբանելու նպատակով: Տեքստային բազմիմաստ միավորի կազմավորման գործընթացում նրա զանազան տարրեր են ներառված: Տեքստում միավորը պահպանում է լեզվական համակարգում իրեն ներհատուկ բազմիմաստությունը [9]:

Հատկանշական է, որ *բաղադրյալ բառակապակը* (a compound pun) ավելի քան մեկ բառակատակ է ներառում: Այսպես, աստվածաբան Ռ. Ուեյթլին կիրառել է հետևյալ բաղադրյալ բառակատակը. «Why can a man never starve in the Great Desert? Because he can eat the sand which is there. But what brought the sandwiches there? Why, Noah sent Ham, and his descendants mustered and bred»: Այս օրինակում կիրառված բառակատակը բաղադրյալ է, քանի որ ընդգրկում է մի շարք բառակատակներ՝ 1. sand which («ավազ», «որը») և sandwich («սենդվիչ»), 2. Ham (բիբլիական կերպար Նոյի որդին) և «ham» (խոզապուխտ), 3. mustered («հավաքվեցին») և «mustard» («մանանեխ»), այլև bred («բազմացան») և bread («հաց») նույնահունչ բառերի հիման վրա ստեղծված համահունչ (հոմոֆոնային) բառակատակները (<https://fos.iloveindia.com/pun-examples.html>):

Եզրակացություն

«Բառախաղը» լեզվական նորմերից, կանոններից և օրինաչափություններից շեղում է, բացառիկ երևույթ, որը վկայում է գրողի ստեղծագործական եզակի կարողության մասին: Լեզվական կանոնների գերազանց իմացության, լեզվական համապատասխան միջոցների նպատակային ընտրության և ստեղծագործական մեծագույն հմտության դրսևորման շնորհիվ է գրողը բառախաղ ստեղծում:

Ժամանակակից լրագրային լեզվին այդչափ բնորոշ բառախաղը ներմուծվում է համատեքստ՝ լեզվի կիրառման խաղային հնարավորությունները ի ցույց դնելու, խոսքին ուրույն արտահայտչականություն և հումորային երանգ հաղորդելու համար:

Հումորի տարրեր պարունակող լրագրային հոդվածները և գովազդը նոր «շունչ» և յուրահատուկ հուզարտահայտչական երանգ են ստանում: Հետևաբար, բառախաղը լեզվի ոճական հարստությունը, լեզվական արտահայտչամիջոցների ողջ զինանոցը ծառայեցնում է խոսքն առավել հետաքրքիր, պատկերավոր դարձնելու, ստեղծագործությանը խորիմաստություն և գրավչություն հաղորդելու, ի վերջո, այս ամենով հանդերձ՝ ընթերցողի ուշադրությունը գրավելու նպատակին:

Ինչպես վերը քննված օրինակներն են ցույց տալիս, լրագրերում բառախաղի ամենալայն կիրառում ունեցող տարատեսակը լեզվի կառուցվածքի տեսանկյունից հնչյունական մակարդակի բառախաղն է: Ընդ որում, գրողները մեծ մասամբ նույնահունչ համանունների բառազույգի հիման վրա «հյուսված» բառախաղերի են դիմում:

Լրագրության մեջ հաճախ բառակատակը ենթադրում է բառերի երկու և ավելի իմաստներ՝ միտված հումորային կամ ճարտասանական ազդեցությանը:

Վերջապես, նշենք, որ գրողը ստեղծագործական յուրօրինակ ձիրքի, գեղարվեստական վարպետության շնորհիվ ստեղծում է բառախաղ, որն անցնում է լեզվական նորմի սահմանը, լճացումից դուրս բերում լեզուն, ապահովում վերջինիս շարունակական շարժումն ու զարգացումը: Միևնույն ժամանակ, շրջանցելով լեզվում գործող կանոնները, բառախաղն ի հայտ է

բերում լեզվի թաքնված, պահեստային ուժերը, վկայում գրողի շնորհալիության և մտքի ճկունության մասին:

Գրականության ցանկ

1. Звегинцев В. Предложение и его отношение к языку и речи. Вып. 36. М.: Изд. МГУ, 1976. - 307 с.
2. Кириленко М. К вопросу использования приема языковой игры в медиатекстах, М. 2012 ..
3. Коновалова О. Лингвистические особенности игры слов в современном английском языке, М. 2001.
4. Костомаров В.. Русский язык на газетной полосе. Изд-во Московского ун-та. 1971.
5. Костомаров В. Языковой вкус эпохи. М.: Педагогика-Пресс, 1994, 219 с.
6. Лайонз Дж.. Лингвистическая семантика. М.: Языки славянской культуры, 2003, 397с.
7. Уварова Н. Логико-семантические типы языковой игры, Львов. 1986.
8. Цидин А. Проблема коммуникации в контексте теории языковых игр. Web site: <http://www.filosoft.tsu.ru/artem.html>. July 2008.
9. A Guide to English Puns and Wordplay.
<https://www.oxford-royale.com/articles/english-puns-wordplay/>.
10. Examples of Puns: Exploring What They Are and Different Types. Fun Puns.
<https://www.yourdictionary.com/articles/examples-puns>.
11. Figures of Speech - Puns. <https://thefluentlife.com/content/pun-figure-speech-examples-meaning/>.
12. Hoenisch S. Identifying and Resolving Ambiguity. Retrieved from <https://www.criticism.com/linguistics/types-of-ambiguity.php>. 2020.
13. Konnikova M. The New Yorker. Retrieved from <https://www.newyorker.com/science/maria-konnikova/science-misheard-lyrics-ondegreens>. 2014.
14. Linguistic humor, Headlines. Lexical ambiguity.
<https://www.ling.upenn.edu/~beatrice/humor/headlines.html>.
15. List of the 100 Funniest Puns as ranked by you. 2023.
<https://pun.me/puns/funny/>.
16. Literary Analysis & Poetic Devices. 2023.
<https://studylib.net/doc/25584112/literary-analysis-and-poetic-devices>.

17. Nichol M. A Guide to English Puns and Wordplay. Acronyms. <http://www.dailywritingtips.com/10-types-of-wordplay/>. 2014
18. Nichol M. Spoonerisms. <http://www.cliffsnotes.com/literature/i/invisible-man/critical-essays/wordplay-in-invisible-man>. 2014.
19. Playing with Words: Understanding Puns and Jokes. <https://elc.edu/playing-with-words-understanding-puns-and-jokes/>.
20. Puns in Newspaper Headlines. http://www.fun-with-words.com/ambiguous_headlines.html.
21. Richler H. Where to Find Giant Snails? Retrieved from <https://www.lexpert.ca/archive/where-to-find-giant-snails/351545>. 2017. October 13).
22. Types of Puns. Puns in Jokes. <http://fos.iloveindia.com/pun-examples.html>.
23. Wedding Jokes.. <https://www.funny-jokes.com/wedding-jokes.htm>. 2023
24. What are puns? http://www.myenglishpages.com/site_php_files/writing-puns.php.
25. Wiesen G.. What Is a Chronogram? <https://www.languagehumanities.org/what-is-a-chronogram.html>. 2023.
26. Word play. Academic Dictionaries and Encyclopedias. Retrieved from <https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/33233>.